

Горан БАРОВИЋ

КРЕТАЊЕ УКУПНОГ БРОЈА СТАНОВНИКА У ЦРНОЈ ГОРИ ПО ОПШТИНСКИМ ЦЕНТРИМА ЗА ПЕРИОД 1948-2003.

У Црној Гори је у периоду који се обрађује, 1948-2003. година, било седам пописа. И то: 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991. и 2003. Подаци који су приказани у табели бр.1. преузети су из Годишњака савезног и републичког Завода за статистику.

У цијелом третираном периоду биљежи се континуирани пораст броја становника. Са 377.000 становника колико их је било 1948. до 620.000 становника, колико их је забиљежено по последњем попису из 2003. године. Највећи пораст становништва у овом периоду забиљежен је између два пописа 1961. и 1971. године, када је констатован пораст за 57.710 становника. Међутим, када упоредимо временску дистанцу између пописа, примјећујемо да пописи нијесу одржавани у равномјерним временским интервалима. Ако се ово узме у обзир, види се да је у периоду 1948–1953. забиљежен највећи пораст становништва на простору Црне Горе, и то: 42.684 становника за најкраћи временски период, од пет година. Најмањи пораст броја становника забиљежен је између пописа 1991. и 2003. године, што истовремено представља највећу временску разлику између два узастопна пописа, и износи свега 5.110 становника.

Табела бр. 1.

Крепање укључује броја становника у Црној Гори и оштинским центрима према пописима у периоду 1948-2003.

	Број становника према годинама пописа						
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2003.
Црна Гора	377189	419873	471894	529604	584310	615035	620145
Андријевица	10058	10267	9792	9266	7487	6552	5785
Бар	21487	23007	24587	27580	32535	34282	40037
Беране	27655	30367	34280	40085	42285	37473	35068
Бијело Поље	36795	41432	46651	52598	55634	54437	50284
Будва	3822	4364	4834	6106	8632	11538	15909
Даниловград	16800	17394	17378	15073	14769	14573	16523
Жабљак	5907	6773	6564	6141	5227	4900	4204
Колашин	14074	14896	14882	13799	12656	11044	9949
Котор	14124	15436	16642	18917	20455	22112	22947
Мојковац	5856	7252	8832	9833	10753	10725	10066
Никшић	38359	46589	57399	66815	72299	73878	75282
Плав	15764	17330	18913	19542	19560	115684	13805
Плужине	8030	8952	9164	9078	6254	5219	4272
Пљевља	35926	40876	46677	46843	43316	39188	35806
Подгорица	48417	55539	72219	98796	132290	145696	169132
Рожаје	11047	12668	14700	16018	20227	22330	22693
Тиват	5030	5432	5974	6952	9315	11146	13630
Улцињ	12861	14080	16213	18955	21576	19667	20290
Херцег Нови	12482	13759	15157	18368	23258	27006	33034
Цетиње	25183	25604	23503	22024	20213	20139	18482
Шавник	7512	7847	7533	6842	5569	3680	2947

Графикон бр.1. Кретање броја становника Црне Горе према пописима

Посматрајући кретање броја становника по општинским центрима, према поменутиим пописима, у Црној Гори се генерално могу издвојити двије зоне. Прва је зона са константним падом броја становника (сјевер Црне Горе и Цетиње), а друга је зона са константним порастом броја становника (централни и приморски дио Црне Горе).

Период између пописа 1948. до 1953. представља пораст у свим општинама у Црној Гори. Већ наредни попис 1961. године, показује пад броја становника у шест општина и то: Жабљак, Шавник, Колашин, Андријевица, Даниловград и Цетиње. Континуитет пада броја становника наставља се и у сљедећем

Карта бр. 1. Кретање броја становника према попису из 1953. а у односу на 1948. годину

Карта бр.2. Кретање броја становника према попису из 1961. а у односу на 1953. годину

периоду. Долази до издвајања двије, поменуте зоне, једне са наставком пораста броја становника и друге са наставком пада

броја становника и проширењем броја општина са падом у истој зони. Пописи из 1971. и 1981. године само су наставак започетих процеса. Поменути општинама са констатованим падом, пописом из 1971. године придружује се општина Плужине а пописом из 1981. године и општина Пљевља.

Карта бр. 3. Креињање броја становника према попису из 1971, а у односу на 1961. годину

Карта бр. 4. Креињање броја становника према попису из 1981, а у односу на 1971. годину

Пописом из 1991. године наставља се пад броја становника у зони сјеверне Црне Горе и Цетиња. Број општина који су у односу на прошли попис забиљежила пад порастао је са осам на тринасет. Већ поменути општинама придружили су се: Мојковац, Беране, Бијело Поље и Плав на сјеверу али и Улцињ на југу Црне Горе. Резултати последњег пописа из 2003. године, веома мало су промијенили слику кретања броја становника по општинама. Једина разлика у односу на предходни попис (1991) јавља се у смањењу броја општина са падом броја становника. Пораст броја становника у овом периоду забиљежила је општина Даниловград, која је од пописа из 1961. године биљежила сталан пад броја становника, у централном дијелу, и Улцињ на крајњем југу Црне Горе, који се опет вратила у групу општина које биљеже сталан пораст броја становника.

Карта бр. 5. Крепање броја становника према попису из 1991, а у односу на 1981. годину

Карта бр. 6. Крепање броја становника према попису из 2003, а у односу на 1991. годину

Упоређујући број становника по општинама са пописа 1991. и пописа 2003. године примјећујемо наставак раста броја становника у свим општинама централног дијела и југа Црне Горе, осим Цетиња и настављен пад броја становника у свим општинама на сјеверу Црне Горе, осим Рожаја.

Из презентираних кретања броја становника по општинама јасно су се издвојиле двије цјелине. Једна сјеверна, са општинама са сталним падом и друга у коју улазе централни и јужни дјелови Црне Горе осим Цетиња која је у сталном порасту. И у овој групи се издвајају општине са дужим или краћим периодима негативног кретања становништва. У првом реду су: Андријевица, Колашин, Шавник, Жабљак и Цетиње које од шест упоредних пописа у пет случајева имају негативан салдо. Нешто блажу форму пада броја становника имају Плужине и Даниловград, са четири негативна пописа. Три посљедња пописа са негативном вриједношћу има општина Пљевља, а четири (Беране, Бијело Поље, Плав и Мојковац) су два посљедња пописа такође имале негативне вриједности у односу на прошли попис. Само један пут негативну вриједност је имала је општина Улцињ, и то у попису из 1991. године, а у односу на 1981. Тај тренд пада није настављен већ се број становника опет повећава у посљедњем попису.

Графикони приказују кретање боја становника током свих седам пописа у периоду 1948. до 2003. године. По х оси дат је приказ година када је попис вршен, а у осом приказан је број становника.

Графикон бр. 2. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 3. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 4. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 5. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 6. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

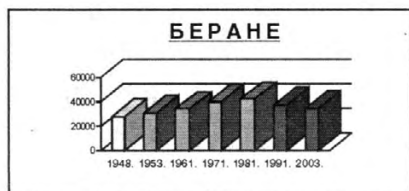
Графикон бр. 7. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 8. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

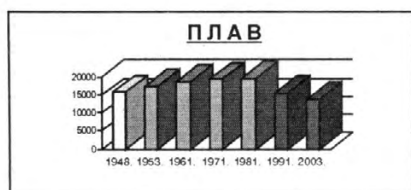
Графикон бр. 9. Крећање броја сјановника према појисима 1948-2003.

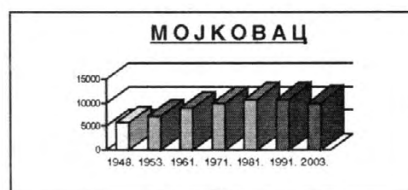
Графикон бр. 10. Кретање броја становника према пописима 1948-2003.

Графикон бр. 11. Кретање броја становника према пописима 1948-2003.

Графикон бр. 12. Кретање броја становника према пописима 1948-2003.

Графикон бр. 13. Кретање броја становника према пописима 1948-2003.

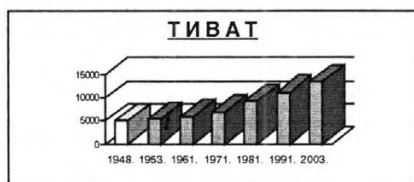

Графикон бр. 14. Кретање броја становника према пописима 1948-2003.

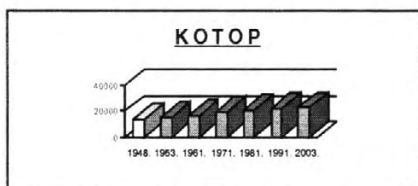
Друга цјелина која се издвојила је група општина са константним порастом броја становника током свих извршених пописа. Овдје се налазе све приморске општине осим Улциња, уз Подгорицу, Никшић и Рожаје.

Графикон бр. 15. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

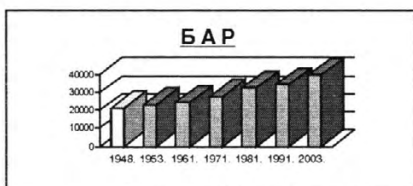
Графикон бр. 16. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 17. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 18. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

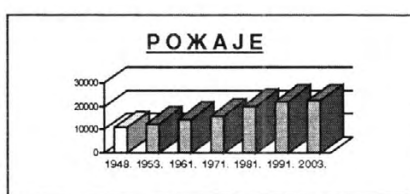
Графикон бр. 19. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 20. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 21. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

Графикон бр. 22. Крећање броја сџановника према појисима 1948-2003.

Картографски приказ кретања броја становника урбаних центара Црне Горе (1948-2003)

Посматрајући резултате пописа за анализирани период може се констатовати пораст броја становника у највећем дијелу урбаних цјелина Црне Горе. Према расположивим подацима, може се говорити о континуираној урбанизацији Црне Горе.

Табела бр. 2.

Кретање броја становника у урбаним центрима на простору
Црне Горе према појесима у периоду 1948-2003.

	Број становника према годинама пописа						
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2003.
Црна Гора	61519	77557	117836	198000	267949	350835	383808
Андријевица	894	899	1007	994	941	923	1073
Бар	897	1113	2148	3612	6742	14247	17747
Беране	3701	4513	6969	11164	12720	11908	11776
Бијело Поље	3547	4029	5856	8925	11927	16423	15883
Будва	687	812	1349	2550	4684	9612	13585
Даниловград	1263	1373	1467	2961	3664	5689	6737
Жабљак	83	508	650	979	1379	1848	1937
Колашин	1152	1348	1641	2069	2439	2531	2989
Котор	3494	3814	4764	5753	5345	16403	13176
Мојковац	597	1469	2540	3532	5156	5801	4120
Никшић	6013	10323	20166	40107	50399	55649	58212
Плав	1850	2018	2535	3058	3348	6051	5319
Плужине	260	259	474	596	730	1453	1494
Пљевља	6005	6883	10132	13865	16792	20458	21741
Подгорица	11000	16324	30657	61757	96074	118478	140262
Рожаје	1464	1813	2765	5327	7336	8775	9121
Тиват	2483	2835	3368	4225	6280	8677	10200
Улцињ	4385	4919	5705	7459	9140	9941	10828
Херцег Нови	2371	2926	3797	6705	8132	18998	21685
Цетиње	9038	9102	9359	11876	14088	16149	15353
Шавник	335	277	487	486	633	821	570

Графикон бр. 23.

Крећање броја становника у урбаним центрима Црне Горе

Становништво Црне Горе које живи у урбаним центрима у укупно посматраном периоду биљежи константан раст. Урбано становништво је за вријеме посматраног периода увећано преко шест пута, тј. са 61.519 становника колико их је било 1948. на 383.808 колико их је било 2003. године. Највећи раст током овог периода износио је 82.883 становника, а остварен је у периоду од 1981. до 1991. године. Најмања вриједност пораста урбаног становништва забиљежена је у периоду 1991 до 2003 године од свега 32.973 становника. Ово посљедње повећање је остварено у знатно дужем интервалу у односу на остале упоредне периоде и представља свега 60% од посљедњег забиљеженог и истовремено највећег пораста урбаног становништва.

Карта бр. 7. Крећање броја становника према појесима из 1951. и 1961. а у односу на 1948. год.

Карта бр. 8. Крећање броја становника према појесима из 1971. а у односу на 1961. год.

Период од пописа 1948. године до пописа 1961. године представља период раста броја урбаног становништва на цијелој територији Црне Горе. Тек је на попису из 1971. године пад броја урбаног становништва забиљежен код два општинска центра у зони сјеверне Црне Горе, и то Шавника и Андријевице.

Карта бр. 9. Кретање броја становника према попису из 1981. а у односу на 1971. год.

Карта бр. 10. Кретање броја становника према попису из 1991. а у односу на 1981. год.

На попису из 1981. године двјема поменутих општинама са сјевера Црне Горе са падом броја урбаног становништва придружује се и општина Котор са њеног југа. С обзиром да се ради о општини из приморског појаса, узроке пада броја урбаног становништва не треба тражити у истим разлозима као код

општина на сјеверу, јер је већ на следећем попису (1991) забиљежен пораст за више од три пута, али и на наредном (2003) мањи пад.

Карта бр. 11. Кретање броја становника према попису из 2003. а у односу на 1981. год.

Пописом из 1991. констатује се даљи пад броја урбаног становништва само у Андријевици, којој се у негативном скору у односу на претходни придружује општина Беране. Највећи број општина са падом броја урбаног становништва забиљежен је пописом из 2003. године. На овом

попису пад је забиљежен у седам општина: Бијелом Пољу, Беранама, Плаву, Мојковцу, Шавнику, Цетињу и Котору.

Послије овог пописа јасно се издвојила зона на сјеверу Црне Горе гдје се биљежи сталан пад урбаног али и укупног броја становника. У централној и јужној зони Црне Горе, на последњем попису пад се јавио код општине Цетиње која је у континуираном паду и код укупног броја становника.

Највећи број општина код којих се биљежи пад броја становника у урбаним зонама је на сјеверу Црне Горе. Најдужи “стаж” са падом броја становника у урбаним подручјима има Андријевица, три пописа, Беране Шавник и Котор два, а Бијело Поље, Мојковац, Плав и Цетиње са по једним пописом.

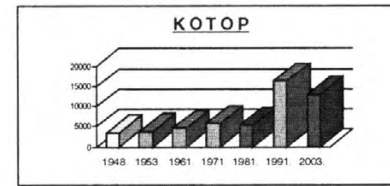
Графикон бр. 24. Креињање броја становника у урбаној зони Андријевице за назначени период

Графикон бр. 25. Креињање броја становника у урбаној зони Берана за назначени период

Графикон бр. 26. Креињање броја становника у урбаној зони Шавника за назначени период

Графикон бр. 27. Креињање броја становника у урбаној зони Котора за назначени период

Графикон бр. 28. Креињање броја становника у урбаној зони Б. Поља за назначени период

Графикон бр. 29. Креињање броја становника у урбаној зони Мојковца за назначени период

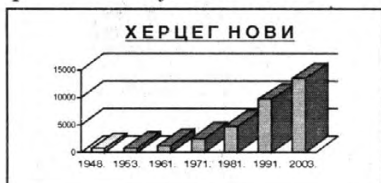

Графикон бр. 30. Креињање броја сџановника у урбанол зони Плава за назначени ѓериод

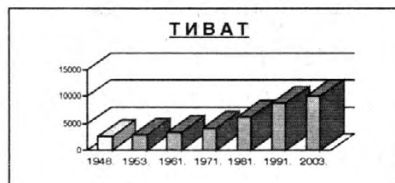

Графикон бр. 31. Креињање броја сџановника у урбанол зони Цетиња за назначени ѓериод

Код осталих општина биљежи се континуирани пораст броја становника у урбаним зонама. Мада се, генетално гледано тај раст успорава у периоду између два посљедња пописа, што се не односи на приморски појас Црне Горе гдје је и у овом периоду пораст значајано велики.

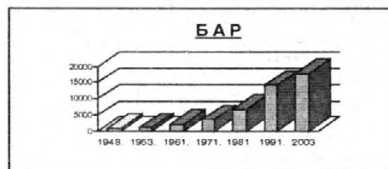
Графикон бр. 32. Креињање броја сџановника у урбанол зони Х. Новоџ за назначени ѓериод

Графикон бр. 33. Креињање броја сџановника у урбанол зони Тивиња за назначени ѓериод

Графикон бр. 34. Креињање броја сџановника у урбанол зони Будве за назначени ѓериод

Графикон бр. 35. Креињање броја сџановника у урбанол зони Бара за назначени ѓериод

Графикон бр. 36. Креињање броја сџановника у урбанол зони Улиња за назначени ѓериод

Графикон бр. 37. Креињање броја сџановника у урбанол зони Подџоршце за назначени ѓериод

Графикон бр. 38. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Даниловграда за назначени период

Графикон бр. 39. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Никшића за назначени период

Графикон бр. 40. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Колашина за назначени период

Графикон бр. 41. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Плужина за назначени период

Графикон бр. 42. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Жабљака за назначени период

Графикон бр. 43. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Рожаја за назначени период

Графикон бр. 44. Крећање броја стамбеника у урбаној зони Пљеваља за назначени период

Картографски приказ кретања броја становника у руралним зонама Црне Горе (1948-2003)

За разлику од укупног пораста броја становника и пораста броја срановника у највећем дијелу урбаних цјелина Црне Горе рурални простори имају негативан тренд кретања.

Табела бр. 3.

Кретање броја становника у руралним зонама на територији Црне Горе према појединим општинама у периоду 1948-2003.

	Број становника према годинама пописа						
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2003.
Црна Гора	315670	342309	354069	331623	316361	240429	236337
Андријевица	9164	9368	8785	8272	6546	5629	4712
Бар	20590	21896	22450	23960	25793	20035	22290
Беране	23954	25854	27311	28921	29565	25565	23292
Бијело Поље	33248	37403	40795	43673	43707	38014	34401
Будва	3135	3552	3485	3556	3948	1921	2324
Даниловград	15537	16021	15911	12112	11105	8884	9786
Жабљак	5824	6265	5914	5162	3848	3052	2267
Колашин	12922	13548	13241	11730	10217	8513	6960
Котор	10630	11622	11878	13164	15110	5709	9771
Мојковац	5259	5783	6292	6301	5597	4924	5946
Никшић	32346	36266	37233	26708	21900	18229	17070
Плав	13914	15312	16378	16484	16212	9633	8486
Плужине	7770	8693	8690	8482	5524	3766	2778
Пљевља	29921	33993	36545	32978	26524	18730	14065
Подгорица	37417	39215	41562	37039	36216	27218	28870
Рожаје	9583	10855	11935	10691	12891	13555	13572
Тиват	2547	2597	2606	2727	3035	2469	3430
Улцињ	8476	9161	10508	11496	12436	9726	9462
Херцег Нови	10111	10833	11360	11663	15126	8008	11349
Цетиње	16145	16502	14144	10148	6125	3990	3129
Шавник	7177	7570	7046	6356	4936	2859	2377

ЦРНА ГОРА

Графикон бр. 45.
Крећање броја
стаљовника у руралним
дјеловима Црне Горе

Негативан тренд кретања броја становника, присутан је на скоро укупном простору Црне Горе, мада је последњи попис, донекле, промијенио стање у неколико општина у зони приморја и дијела централне Црне Горе. Пораст броја становника у руралној зони забиљежен је у два пописа (године) док се код сљедећих пописа константно јавља пад броја становника. Највећи пораст износио је 26 639 а забиљежен је у периоду између 1948. и 1953. године, док је у дужем интервалу пада броја становника највећи пад забиљежен у интервалу 1981. до 1991. и износио је 75 932 становника.

Упоредјујући показатеље броја становника у руралним просторима Црне Горе са пописа 1948. године у пописа из 1953. године примјетан је пораст на цијелом њеном простору. Међутим, одмах на сљедећем попису који је извршен 1961. године тренд пада броја становника примјетан је код осам општина из свих дијелова Црне Горе.

Карта бр. 12. Крећање броја руралних становника према попису из 1953. а у односу на 1948. год.

Карта бр. 13. Крећање броја руралних становника према попису из 1961. а у односу на 1953. год.

Негативан скор на овом попису показали су: Плузине, Забљак, Шавник, Колашин и Андријевица из сјеверне регије, Даниловград из централне зоне и Будва са приморја.

Карта бр. 14. Кретање броја руралних становника према попису из 1971. а у односу на 1961. год.

Карта бр. 15. Кретање броја руралних становника према попису из 1981. а у односу на 1971. год.

Број становника у руралним зонама Црне Горе и даље опада што се види из резултата пописа из 1971. године. Из поменуте групе општина са повећањем се јавља само Будва, а са смањењем су још четири општине. Пљевља и Рожаје са сјевера и Подгорица и Никшић из централне зоне Црне Горе. На попису од 1981. године наставља се даљи пад броја становника у руралним зонама у чак тринаест општина. Повећање броја становника биљеже само три општине на сјеверу Црне Горе: Бијело Поље, Беране и Рожаје и општине из приморског појаса. Највећи пад код праћења броја становника у руралним зонама Црне Горе забиљежен је приликом пописа 1991. године. Од 21 општине Црне Горе само је Рожаје забиљежило пораст броја становника у руралној зони, док су све остале имале негативан скор у односу на попис из 1981. године, чак и оне које се налазе у зони приморја.

Тренд укупног пада, броја становника у руралној зони донекле се зауставио после 1991. године. У зону повећања броја становника вратиле су се све општине са приморја осим Улциња који је и даље у паду, као и Даниловград и Подгорица из централне зоне Црне Горе, са Мојковацем на сјеверу.

Карта бр. 16. Крепање броја руралних становника према попису из 1991. а у односу на 1981. год.

Карта бр. 17. Крепање броја руралних становника према попису из 1991. а у односу на 1981. год.

Све општине на територији Црне Горе у дужем или краћем периоду биљеже пад броја становника у руралним зонама. Најдужи период од пет посљедњих пописа са константним падом биљеже шест општина: Андријевица, Колашин, Шавник, Жабљак, Плужине и Цетиње.

Графикон бр. 46. Крепање броја становника у руралној зони Андријевице за назначени период

Графикон бр. 47. Крепање броја становника у руралној зони Колашина за назначени период

Графикон бр. 48. Крепање броја становника у руралној зони Шавника за назначени период

Графикон бр. 49. Крепање броја становника у руралној зони Жабљака за назначени период

Графикон бр. 50. Крећање броја становника у руралној зони Плужина за назначени период

Графикон бр. 51. Крећање броја становника у руралној зони Цетиња за назначени период

Са четири пописа који приказују пад броја становника у руралним зонама су Пљевља, Никшић и Даниловград. Код Пљевља и Никшића пад је забиљежен у посљедња четири пописа док је Даниловград посљедњим пописом прекинуо традицију пада броја становника у руралним просторима.

Графикон бр. 52. Крећање броја становника у руралној зони Пљевља за назначени период

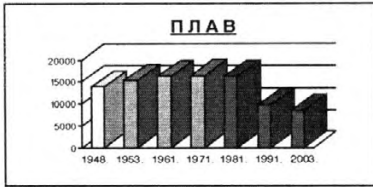

Графикон бр. 53. Крећање броја становника у руралној зони Никшића за назначени период

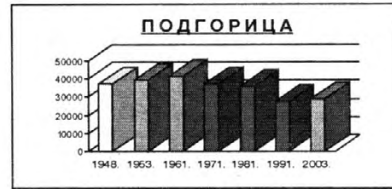

Графикон бр. 54. Крећање броја становника у руралној зони Даниловграда за назначени период

Са три пописа у којима је исказан пад броја становника у руралним зонама само су двије општине: Плава и Подгорица. Код Плава је константан пад од пописа из 1981. године, док је код Подгорице посљедњим пописом тај пад заустављен, тј. биљежи се благо повећање.

Графикон бр. 55. Крећиање броја становника у руралној зони Плава за назначени период

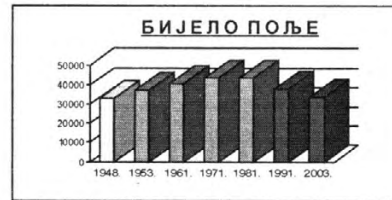

Графикон бр. 56. Крећиање броја становника у руралној зони Подгорице за назначени период

Шест општина је у групи са по два пописа гдје је забиљежен пад броја становника у третираној зони. Можемо их подијелити у три групе. Прву чине три општине код којих је исказан пад у два посљедња пописа а то су: Беране и Бијело Поље на сјеверу и Улцињ на југу Црне Горе. У другој групи су двије општине: Мојковац са сјевера гдје је пад заустављен код задњег пописа и Будва која је пад исказала на пописина из 1961. године и 1991. године. У трећој групи је општина Рожаје која је пад броја становника у руралној зони исказала на попису 1971. године послије које биљежи пораст да би опет на посљедњем попису исказала пад.

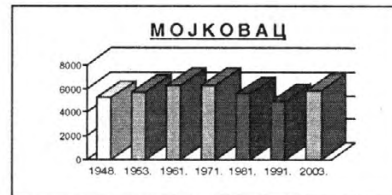
Графикон бр. 57. Крећиање броја становника у руралној зони Берана за назначени период

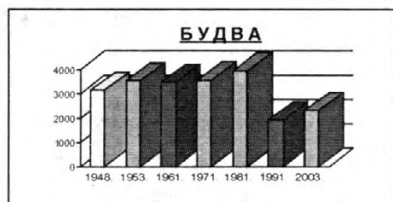
Графикон бр. 58. Крећиање броја становника у руралној зони Б.Поља за назначени период

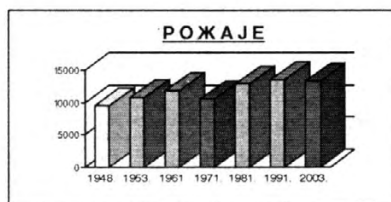
Графикон бр. 59. Крећиање броја становника у руралној зони Улциња за назначени период

Графикон бр. 60. Крећиање броја становника у руралној зони Мојковца за назначени период

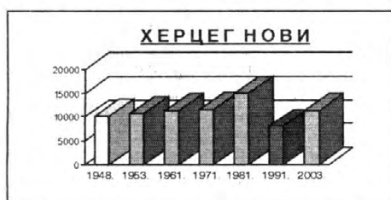

Графикон бр. 61. Кретање броја становника у руралној зони Будве за назначени период

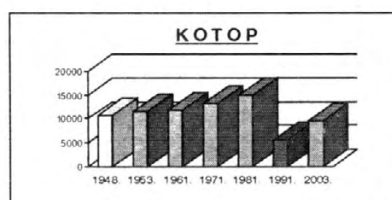

Графикон бр. 62. Кретање броја становника у руралној зони Рожаја за назначени период

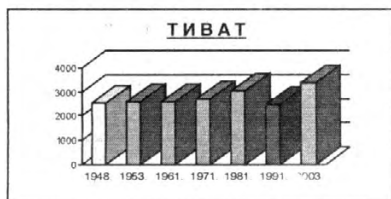
У групи са по једним пописом гдје је приказан пад броја становника у руралној зони налазе се четири приморске општине: Херцег Нови, Котор, Тиват и Бар. Индикативно је да је у све четири општине пад забиљежен пописом од 1991. године, односно да је на том попису пад забиљежен у двадесет општина у Црној Гори, тј. да је само Рожаје исказало пораст броја становника.

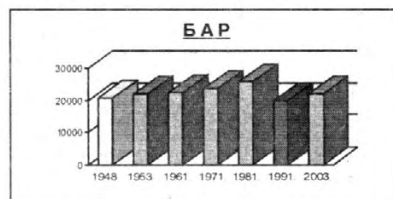
Графикон бр. 63. Кретање броја становника у руралној зони Х.Новога за назначени период

Графикон бр. 64. Кретање броја становника у руралној зони Коћора за назначени период

Графикон бр. 65. Кретање броја становника у руралној зони Тивата за назначени период

Графикон бр. 66. Кретање броја становника у руралној зони Бара за назначени период

Упоредни картографски приказ у урбаним и руралним зонама Црне Горе (1948-2003)

Поред појединачно презентованих показатеља броја становника у урбаним и руралним просторима у Црној Гори, потребно је приказати и њихове међусобне упоредне вриједности. У претходним поглављима параметри броја становника упоредно су приказани према пописима када су извршени док ће се у овом поглављу уз тај параметар приказати и однос броја становника између урбане и руралне зоне.

Табела бр. 4.

Упоредни приказ броја становника у урбаним и руралним зонама на територији Црне Горе према пописима у периоду 1948-2003.

		Број становника према годинама пописа						
		1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2003.
Црна Гора	урбано	61519	77557	117836	198000	267949	350835	383808
	рурално	315670	342309	354069	331623	316361	240429	236337
Андријевица	урбано	894	899	1007	994	941	923	1073
	рурално	9164	9368	8785	8272	6546	5629	4712
Бар	урбано	897	1113	2148	3612	6742	14247	17747
	рурално	20590	21896	22450	23960	25793	20035	22290
Беране	урбано	3701	4513	6969	11164	12720	11908	11776
	рурално	23954	25854	27311	28921	29565	25565	23292
Б. Поље	урбано	3547	4029	5856	8925	11927	16423	15883
	рурално	33248	37403	40795	43673	43707	38014	34401
Будва	урбано	687	812	1349	2550	4684	9612	13585
	рурално	3135	3552	3485	3556	3948	1921	2324
Даниловград	урбано	1263	1373	1467	2961	3664	5689	6737
	рурално	15537	16021	15911	12112	11105	8884	9786
Жабљак	урбано	83	508	650	979	1379	1848	1937
	рурално	5824	6265	5914	5162	3848	3052	2267
Колашин	урбано	1152	1348	1641	2069	2439	2531	2989
	рурално	12922	13548	13241	11730	10217	8513	6960

Кретање укупног броја станов. у Ц. Г. по општинским центрима за период 1948-2003.

Котор	урбано	3494	3814	4764	5753	5345	16403	13176
	рурално	10630	11622	11878	13164	15110	5709	9771
Мојковац	урбано	597	1469	2540	3532	5156	5801	4120
	рурално	5259	5783	6292	6301	5597	4924	5946
Никшић	урбано	6013	10323	20166	40107	50399	55649	58212
	рурално	3234	36266	37233	26708	21900	18229	17070
Плав	урбано	1850	2018	2535	3058	3348	6051	5319
	рурално	13914	15312	16378	16484	16212	9633	8486
Плужине	урбано	260	259	474	596	730	1453	1494
	рурално	7770	8693	8690	8482	5524	3766	2778
Пљевља	урбано	6005	6883	10132	13865	16792	20458	21741
	рурално	29921	33993	36545	32978	26524	18730	14065
Подгорица	урбано	11000	16324	30657	61757	96074	118478	140262
	рурално	37417	39215	41562	37039	36216	27218	28870
Рожаје	урбано	1464	1813	2765	5327	7336	8775	9121
	рурално	9583	10855	11935	10691	12891	13555	13572
Тиват	урбано	2483	2835	3368	4225	6280	8677	10200
	рурално	2547	2597	2606	2727	3035	2469	3430
Улцињ	урбано	4385	4919	5705	7459	9140	9941	10828
	рурално	8476	9161	10508	11496	12436	9726	9462
Херцег Нови	урбано	2371	2926	3797	6705	8132	18998	21685
	рурално	10111	10833	11360	11663	15126	8008	11349
Цетиње	урбано	9038	9102	9359	11876	14088	16149	15353
	рурално	16145	16502	14144	10148	6125	3990	3129
Шавник	урбано	335	277	487	486	633	821	570
	рурално	7177	7570	7046	6356	4936	2859	2377

Графикон бр. 67.

Однос броја урубног и руралног становништва у Црној Гори

Карта бр. 18. Однос зона са већинским урубног и руралним становништва

На почетку анализираниог периода рурално становништво имало је значајну предност над урубног. На попису од 1948. године урубног становништва је било шест пута мање од руралног. Највећа разлика у корист руралног становништва забиљежена је на попису 1953. године и износила је 264.752 становника. Међутим, стална тенденција раста урубног становништва и такође стална тенденција пада броја становника на руралним просторима довела је до тога да

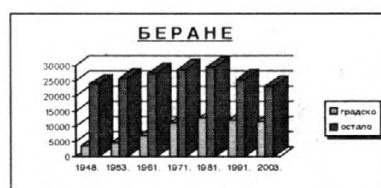
попис изведен 1991. године покаже промјену односа бројних вриједности за ова два показатеља. Од 1991. године бројно је заступљеније урубно становништво уз даљи тренд раста, а рурално становништво наставља даљи пад како је објашњено у претходном тексту. На последњем попису остварена је и највећа разлика у корист урубног становништва у износу од 147.471 становника.

Увидом у упоредне показатеље броја становника урубног и руралних зона по општинама у Црној Гори, можемо примјетити да у већем броју преовладава рурално становништво. Иако са израженим константним падом у дванаест општина становништво из руралних зона је већинско, и то: Бијело Поље, Беране,

Рожаје, Плав, Андријевица, Жабљак, Шавник, Плужине, Колашин, Мојковац, Даниловград и Бар. Десет општина са сјевера Црне Горе налази се у групи са већинским руралним становништвом. Једина општина са сјевера која је се није нашла у овој групи је Пљевља јер је у два посљедња пописа преовладало становништво урбане зоне. Општина Мојковац је на попису од 1991. године од седам анализираних пописа имала већи број становника у урбаној од руралне зоне, али је опет на последњем попису предност у броју становника имала рурална зона. У овој групи налазе се и по једна општина из средишње Црне Горе (Даниловград) и приморја (Бар).

Графикон бр. 68. Упоредни приказ броја урбаног и руралног становништва у Бијелом Пољу

Графикон бр. 69. Упоредни приказ броја урбаног и руралног становништва у Беранама

Графикон бр. 70. Упоредни приказ броја урбаног и руралног становништва у Шавнику

Графикон бр. 71. Упоредни приказ броја урбаног и руралног становништва у Жабљаку

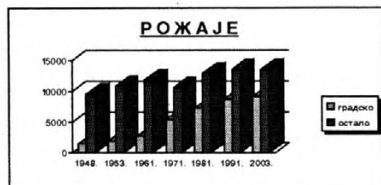
Графикон бр. 72. Упоредни приказ броја урбаног и руралног становништва у Плужинама

Графикон бр. 73. Упоредни приказ броја урбаног и руралног становништва у Андријевици

Графикон бр. 74. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Плаву

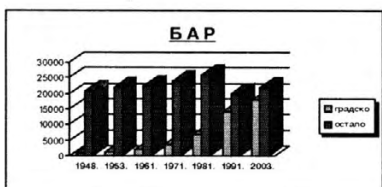
Графикон бр. 75. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Рожајама

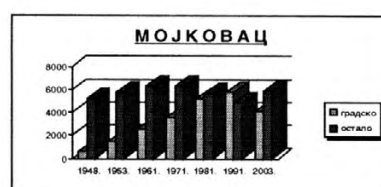
Графикон бр. 76. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Колашину

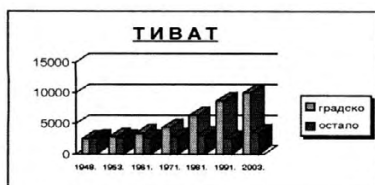
Графикон бр. 77. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Даниловграду

Графикон бр. 78. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Бару

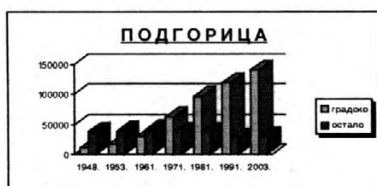

Графикон бр. 79. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Мојковцу

Графикон бр. 80. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Тивљу

У другој групи општина налазе се оне код којих је у дужем интервалу забиљежено преовладавање већег броја становника у урбаној од руралне зоне. Најдужи период са оваквим карактеристикама има општина Тиват, са чак шест од седам анализираних пописа. У групи код којих су посљедња четири пописа показала превагу урбаног над руралним становништвом налазе се Никшић, Подгорица и Цетиње. Са три пописа код којих је преовладало урбано над руралним становништвом издвоила се само Будва. И посљедња група у којој су општине са по два пописа са истим карактеристикама чине четири општине: Пљевља, са сјевера, и три приморске општине: Херцег Нови, Котор и Улцињ.

Графикон бр. 81. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Подгорици

Графикон бр. 82. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Никшићу

Графикон бр. 83. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Цетињу.

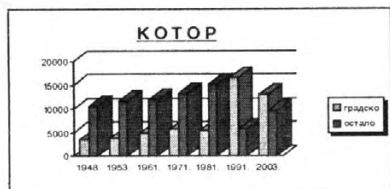
Графикон бр. 84. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Будви

Графикон бр. 85. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Пљевљу

Графикон бр. 86. Упоредни приказ броја урбано и рурално становништва у Херцег Новом

Графикон бр. 87. Ујоредни приказ броја урбаној и руралној сјановнишћива у Којтор

Графикон бр. 88. Ујоредни приказ броја урбаној и руралној сјановнишћива у Улицњ

Картографски приказ становништва Црне Горе према националној структури (1948-2003)

Национална структура је током извршених пописа имала различит обим у којем се јављала. На попису из 1948. године забиљежено је десет националних групација. Извор за попис из 1953. године је усмени контакт са службеником који у Монстату води ресор становништва, па је то вјероватно разлог за свега седам параметара који се презентују. У резултатима пописа из 1961. године налазимо 26 националних група са констатованим присуством, док се у следећа три пописа, из 1971, 1981. и 1991. године јавља чак 28 националних група. Посљедњим пописом, број националних група са исказаним вриједностима је смањен на осамнаест.

Табела бр. 5.

Национална сјрукћура Црне Горе према пописима у периоду 1948-2003.

	Број становника према годинама пописа						
	1948.	1953. ²	1961.	1971.	1981.	1991.	2003.
Укупно	377189	420000	471894	529608	584310	615035	620145
Црногорци	342009	366000	383988	355576	400488	380467	267669
Срби	6707	12000	14087	39514	19407	57453	198414
Хрвати	6808	10000	10664	9192	6904	6244	6811
Словенци	484	1000	819	658	564	369	415
Македонци	133		593	723	875	1072	819
Муслимани	387		30665	70236	78080	89614	24625

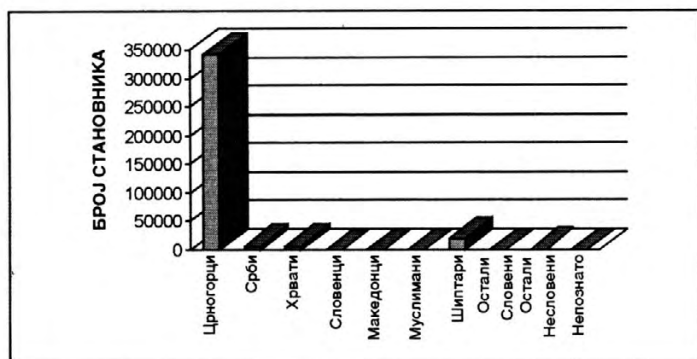
² Подаци о попису из 1953. године добијени су усменим путем од господина Гојка Драгаша, из Монстат-а.

Кретање укупног броја станов. у Ц. Г. по општинским центрима за период 1948-2003.

Бошњаци							48184
Египћани							225
Шиптари/ Албанци	19425	23000	25803 ³	35674	37735	40415	31163
Остали Словени	433						
Остали несловени	790						
Непознато	13	2000	175	3224	4338	6076	6168
Бугари			39	410	24	46	
Чеси			48	74	52	78	
Италијани			80	70	45	58	127
Мађари			270	296	238	205	362
Румуни			8	22	159	33	
Русини			27	38	19	26	
Словаци			7	31	33	65	
Турци			2392	397	67	28	
Аустријанци			10	5	6	22	
Грци			26	23	21	29	
Јевреји			5	26	5	20	
Њемци			95	109	107	124	118
Пољаци			12	18	45	63	
Роми/Цигани			183	396	1471	3282	2601
Руси			141	116	96	118	240
Украјинци				10	16	24	
Власи			1	6	1	3	
Нијесу се изјаснили				521	301	943	26906
Југословени		6000	1559	10943	31243	26159	1860
Остало			197	1300	1970	1999	3438

На првом попису од 1948. године, Црногорца је било убједљиво највише, 91%, Шиптари су чинили 5%, а Срби и Хрвати по 2%. Осталих пет националности заједно је било испод 1% од укупне популације која је тада живјела у Црној Гори.

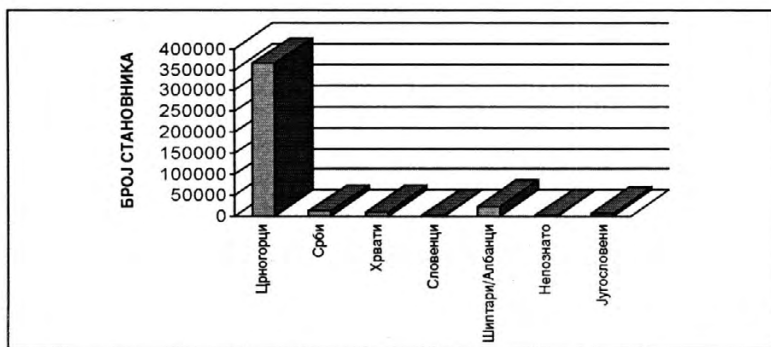
³ Од овог пописа се воде као Албанци

Графикон бр. 89.

Национална сѝрукѝура у Црној Гори по попису из 1948. год.

Пописом из 1953. године национална структура се знатније није промијенила. Црногорци су и даље убједљиво већинско становништво са 88%, иако их је у односу на прошли попис 3% мање. Шиптари су и даље на другом мјесту са 6%, и повећањем за 1% у односу на прошли попис. Срби такође биљеже пораст за 1% у односу на предходни попис и са 3% се налазе на трећем мјесту. Хрвати су остали на 2% као и у претходном, а Југословени се јављају на овом попису са 1% учешћа.

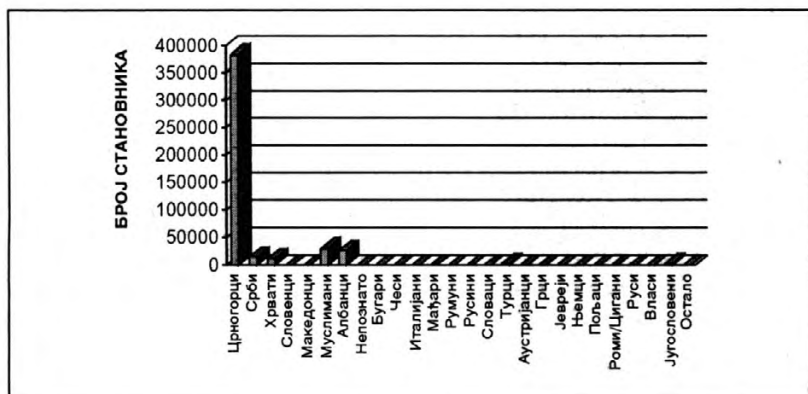

Графикон бр. 90.

Национална сѝрукѝура у Црној Гори по попису из 1953. год.

Попис из 1961. године доноси чак 26 националности које граде националну структуру Црне Горе. Црногорци су и на овом

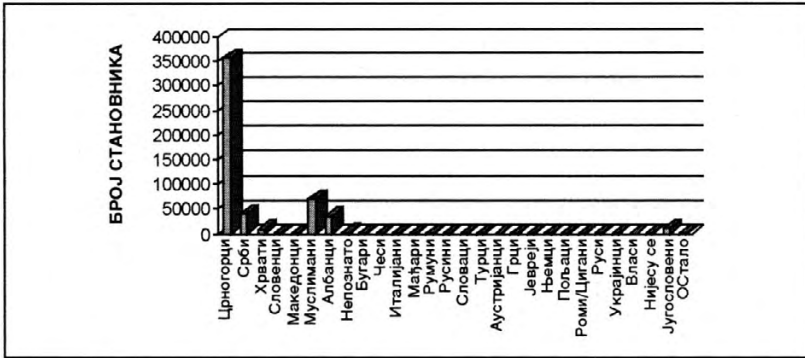
попису најбројније становништво са 81% учешћа, са настављеним трендом пада, а на другом мјесту су Муслимани са 6%, који су на прошлим пописима били испод 1%. Албанци са 5% (до овог пописа изјашњавани као Шиптари), биљеже благи пад (1%) у односу на прошли попис. Срби и Хрвати су задржали исти процентуални однос као на прошлом попису (Срби 3%, Хрвати 2%). На овом попису се јављају и Турци са 1% који су као и Муслимани на прошлим пописима били испод те вриједности. Преостала 2% одпадају на осталих 20 националних група и неопредијељене.

Графикон бр. 91.

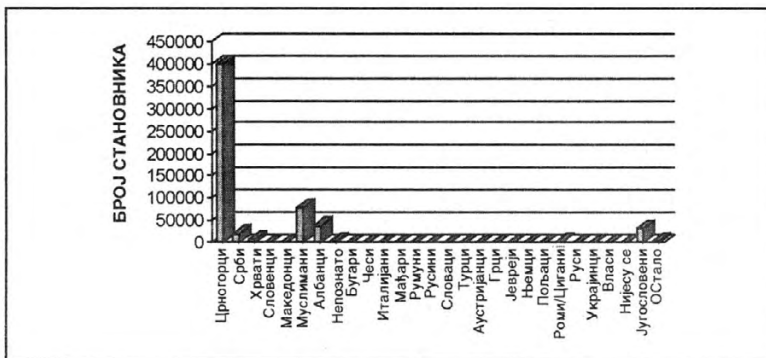
Национална сѝрукѝура у Црној Гори њо њоѝсу из 1961. ѓод.

Групу пописа са највише евидентираних националних група започиње пописом из 1971. године. Наставља се доминација Црногораца са 67%, али истовремено и наставак пада од 14%, који је до тада највећи забиљежени. Највећи пораст од 6%, од свих националних група, а у односу на прошли попис остварили су Муслимани, који сада имају 13% учешћа у националној структури Црне Горе. Срби такође биљеже пораст на 7%, колико имају и Албанци. Хрвати су остали и даље на 2%, колико су на овом попису имали и Југословени. Остало чине преостала 21 национална група, непознати и неопредијељени.

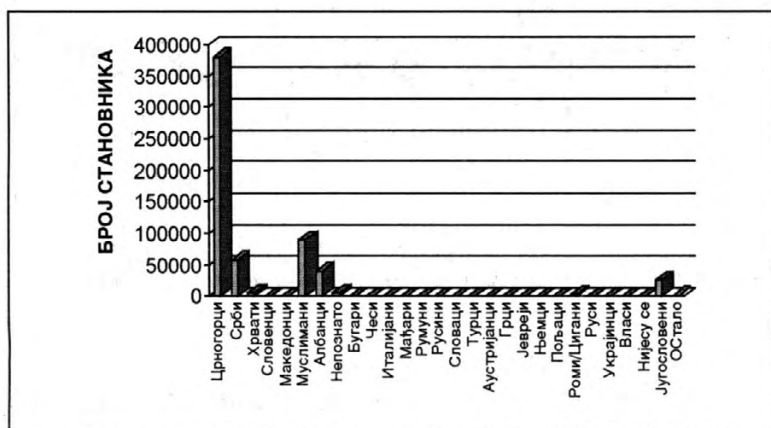
Графикон бр. 92.
Национална сѝрукѝура у Црној Гори њо њоѝису из 1971. ѓод.

На попису од 1981. године Црногорци су са 69% и даље најзаступљенији, и биљеже повећање од 2% од прошлог пописа. Муслимани су и даље на другом мјесту са истим процентом од 13%, Албанци су са 6% на трећем мјесту иако су за 1% мање заступљени у укупном међусобном односу становништва. Југословени су забиљежили пораст са 2% на 5%. Срби су у овом периоду у укупном односу становништва у паду са 7% на 3%. Такође пад, за 1%, у периоду од пописа из 1971. године, јавља се код Хрвата. Преостала 3% отпада на осталих двадесет двије националне групе, непознате и неопредијелене.

Графикон бр. 93.
Национална сѝрукѝура у Црној Гори њо њоѝису из 1981. ѓод.

Пописом од 1991. године утврђено је стање слично претходним. Црногорци са 62% и даље су убједљиво већинско становништво иако су оставрили пад од 7% од последњег пописа. Муслимани су остварили пораст на 15%, а Срби су са 3% из прошлог пописа своје учешће у укупном броју становника повећали на 9%. Албанци су за 1% повећали своје учешће на 7%, за колико је смањено учешће Југословена на 4%. Хрвати су задржали 1% свог учешћа док су се са истим процентом први пут јавили Роми (Цигани). Остатак припада националним групама и неопређијеном становништву, које нијесу прешле цензус од 1%.

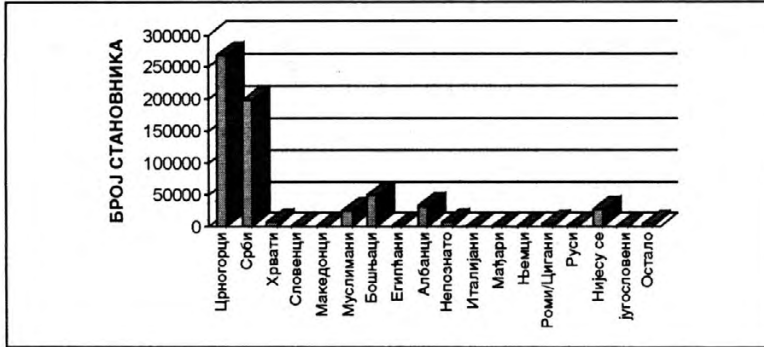

Графикон бр. 94.

Национална сѝрукѝура у Црној Гори по попису из 1991. год.

Последњи попис из 2003. године доноси нам укупно осамнаест националних одредница од којих су Бошњаци нова, која се на ранијим пописима није појављивала. Црногорци су забиљежили највећи пад до сада, са 62% на прошлом попису на 43% на овом последњем. Иако је у овом периоду остварен пад од 19% Црногорци и даље представљају највише заступљено становништво. На другом мјесту су Срби који су забиљежили највећи пораст од свих националних група. Са 9% на прошлом попису повећали су своје учешће на 32% у овом. Треће мјесто са 8% учешћа у укупном становништву, заузимају Бошњаци иако се као национална група јављају први пут. Албанци настављају пад у процентуалном учешћу, па им сада припада 5% становништва

Црне Горе. Муслимани су такође забиљежили пад за 11% на свега 4%. На овом попису забиљежен је велики број (4%) становника који се нијесу национално изјаснили. Хрвати су и даље присутни са 1%, као и код ранијих пописа. Осталим националним групама припало је за заједничко учешће од свега 3% укупног броја становника Црне Горе.

Графикон бр. 95.
Национална структура у Црној Гори по попису из 2003. год.

Картографски приказ најзаступљенијих националних група (1948-2003)

Од евидентираних националних група овим прегледом ће се приказати кретање за пет најзаступљенијих. Биће приказано кретање за: Црногорце, Србе, Муслимане, Шиптаре/Албанце и Хрвате као националне групе које чине највећи проценат у укупној националној структури Црне Горе.

Црногорци су се на свим пописима показали као већинско становништво. Како је већ у претходном поглављу обрађено, биљежи се константан пад Црногораца у укупној националној структури, осим занемарљивих 2% повећања на попису из 1981. године. Код кретања укупног броја Црногораца стање је веома слично. Пораст броја припадника ове националне групе забиљежен је на пописима од 1953, 1961. и 1981. године, док се смањење јавља 1971, 1991. и 2003. године.

Срби су национална група, која има убједљиво највећи пораст броја припадника, за истраживани период. Само је на једном попису, одржаном 1981. године, забиљежен пад њиховог броја у односу на претходни попис, али се већ на сљедећем јавља поновни пораст. Највећи пораст у истраживаном периоду забиљежен је између два посљедња пописа. Скок је остварен са 57.453 колико их је било 1991. на 198.414 колико се становника Црне Горе на попису из 2003. изјаснило као Срби. Дио становника Црне Горе који се изјашњавао као Црногорци, услед промјене политичке ситуације у овом периоду касније изјашњавао као Срби.

Графикон бр. 96. Кретање броја Црногораца у периоду 1948-2003. године

Графикон бр. 97. Кретање броја Срба у периоду 1948-2003. године

Муслимани су национална група која је у цијелом периоду биљежила константан пораст броја становника. Највећи пораст забиљежен је на попису од 1971. године. Повећање је остварено са око тридесет хиљада колико их је било на попису из 1961. на око седамдесет хиљада колико се као Муслимани изјаснило на попису 1971. године. Највећи број Муслимана, у досадашњим пописима у Црној Гори, забиљежен је на попису из 1991. године, од око деведесет хиљада. На посљедњем попису из 2003. године, забиљежен је пад припадника ове националне групе на око двадесет пет хиљада, мада се разлози пада могу тражити у појави Бошњака који су се издвојили из Муслимана. Међутим, простим збиром ове двије, некада јединствене, националне групе примјетно се пад у односу на попис из 1991. године.

Графикон бр. 98. Крећанње броја Муслимана у периоду 1948-2003. године

Графикон бр. 99. Крећанње броја Шиптара-Албанаца у периоду 1948-2003. године

Шиптари су национална група која се под овим именом јавља у пописима до 1961. године. Од овог пописа, па до данас, припадници ове националне заједнице у статистичким извјештајима се јављају као Албанци. Све до посљедњег пописа припадници ове националне групе имали су тренд раста. Највећи је забиљежен у периоду између пописа 1961. и 1971. године, када је остварено повећање са 25.803 на 35.674 припадника албанске националне групе. Посљедњи попис на ком је забиљежен раст броја припадника албанске националности, био је онај од 1991. године. На посљедњем попису број Албанаца се смањио за око једну четвртину, што је и једини попис на ком је констатован пад броја припадника ове националности

Графикон бр. 100. Крећанње броја Хрвата у периоду 1948-2003. године

Посљедња национална групација, чије ће кретање броја припадника, по пописима, бити обрађено у овом раду, су Хрвати. Ради се о националној заједници која је у структури укупног

броја становника у Црној Гори учествовала са највише 2% али је увијек била присутна на пописима и прелазила проценат од 1%. На пописима од 1953. и 1961. године биљежи се пораст броја припадника ове националности послје којег наступа период њихове стагнације. Подаци са сљедећа три пописа 1971, 1981. и 1991. показују пад броја припадника хрватске националности од којих је највећи био у периоду између 1971. и 1981. На посљедњем попису број Хрвата је опет у благом порасту мада бројчани показатељи нам говоре да се преко двадесет посљедњих година њихов број креће у распону између шест и седам хиљада.

ЛИТЕРАТУРА

1. Статистички годишњак НР Црне Горе 1955, Завод за статистику, Титоград, 1955.
2. Статистички годишњак СФРЈ 1964, Савезни завод за статистику, Београд, 1964.
3. Статистички годишњак СР Црне Горе 1974, Републички завод за статистику, Подгорица, 1974.
4. Статистички годишњак СР Црне Горе 1982, Републички завод за статистику, Подгорица, 1982.
5. Попис становништва, домаћинства, станова и пољопривредних газдинстава у 1991. години, први резултати, Републички завод за статистику, Подгорица, 1991.
6. Статистички годишњак СР Црне Горе 2000, Републички завод за статистику, Подгорица 2000.
7. Статистички годишњак 2003, Монстат, Подгорица, 2003.
8. Попис становништва, домаћинства и станова у 2003, становништво, национална и етничка структура, Монстат, Подгорица, 2004.

Goran BAROVIĆ

DEMOGRAPHIC MOVEMENT
OF POPULATION IN MONTENEGRO
- comparative map presentation (1948-2003)

Summary

The best presentation of demographic movement results can be shown with a use of map method. Map method has got great possibilities of demographic content presentation, especially the ones shown with statistical mode. For the presentation of this topic, two map-statistical methods were used: mapogram metho and method of mapodiagram, at the same time with method of colors. In this article, the movement of total number of population in every city center is done, specially the movement in interurban and interrural areas were presented,as well as their comparative presentation. At the same time, total national structure of population in Montenegro was done, and detailed analyses major national groups. All of these is showh with 5. tables, 18. maps and 100. graphs.